

Opinia Rady Informatyzacji dotycząca założeń do planu działań precyzującego zobowiązania Rządu RP wynikające z uczestnictwa Polski w Open Government Partnership

W odpowiedzi na pismo Ministra Igora Ostrowskiego z dnia 15 marca 2012 roku, dotyczącego przygotowania zarysu Planu działań w sprawie otwartego rządu (Open Government Partnership Action Plan), Rada Informatyzacji pragnie zgłosić poniższe propozycje działań, które mogą stać się elementami polskiego Planu. Jednocześnie pragniemy podkreślić wstępny charakter tej propozycji. Pełna koncepcja działań w czterech obszarach zarysowanych w ramach Open Government Partnership byłaby w gruncie rzeczy propozycją kompleksowej reformy systemu prawa i funkcjonowania administracji. Przygotowanie takiej pełnej koncepcji nie jest możliwe w czasie, jaki Rada otrzymała na przygotowanie opinii.

Proponujemy, by rząd polski rozważył uwzględnienie w Planie działań w sprawie otwartego rządu następujących elementów:

- Reforma środków powszechnych przysługujących obywatelom wobec działań podmiotów władzy publicznej, mających na celu kontrolę obywateli nad władzą i partycypację w niej, w tym wprowadzenie ustawowej realizacji konstytucyjnego prawa do petycji (art. 63 Konstytucji), zapewnienie lepszej efektywności instytucji skargii i wniosku z punktu widzenia celów ich funkcjonowania;
- wprowadzenie przepisów rangi ustawowej, które mocowałyby proces konsultacji publicznych w polskim porządku prawnym i doprowadziły do wprowadzenia otwartych mechanizmów konsultacji społecznych jako stałego elementu procesu decyzyjnego;
- wprowadzenie możliwości zgłaszania i popierania obywatelskiej inicjatywy legislacyjnej drogą elektroniczną;
- stworzenie standardu anonimizacji wyroków, wobec których nie powinno się przeszkadzać w ich ponownym użyciu;
- usprawnienie działania systemu Biuletynów Informacji Publicznej poprzez nowelizację przepisów je regulujących, zwiększenie stopnia ich przestrzegania oraz przyjęcie spójnych kryteriów, jakimi mają się rządzić strony internetowe administracji publicznej oraz jednolitych standardów publikacji podstawowych informacji i danych z uwzględnieniem postulatu walki z redundancją danych (jeden rodzaj informacji/danych dostępny jest w jednym miejscu, nie jest powielany);
- opracowanie mechanizmów pozwalających na spersonalizowanie informacji publicznej pod kątem potrzeb użytkownika, w tym systemu katalogowania zasobów pod kątem potrzeb użytkownika, narzędzi do zarządzania zasobem informacji publicznej w ujęciu przedmiotowym, oraz systemu metadanych;
- stworzenie na potrzeby e-administracji ontologii (postulowanej przez Radę Informatyzacji III kadencji), a następnie słowników i skorowidzów dotyczące aktywności państwa, które następnie dałoby się wykorzystywać m.in. do łatwiejszego śledzenia procesu legislacyjnego, systematyzacji orzeczeń, tworzenia raportów sektorowych z oceną ex post działania przepisów;
- przyjęcie standardów struktur XML dla różnych rodzajów i typów dokumentów elektronicznych udostępnianych przez administrację publiczną, w tym stworzenie standardu dokumentów dla orzecznictwa oraz upublicznienie standardu struktury XML stosowanego przez Rządowe Centrum Legislacji do tworzenia aktów prawnych;
- podjęcie działań zmierzających do zapewnienia obywatelom poczucia bezpieczeństwa stałego dostępu do wiarygodnej informacji firmowanej przez rząd i jego organy, poprzez tworzenie w ramach archiwów państwowych systemów zachowania danych i dokumentów z systemów elektronicznego zarządzania dokumentacją (pt. Archiwum Dokumentów Elektronicznych), zachowania danych z internetu, zachowania zdigitalizowanych materiałów w dotychczasowej postaci analogowej, zintegrowanego systemu informacji o zasobach archiwalnych w Polsce;
- wprowadzenie zmian w przepisach o dostępie do informacji publicznej, w tym: a) wprowadzenie jasnego i jednoznacznego zakresu stosowania przepisów o dostępie do informacji publicznej (m.in. problem zakresu pojęcia „informacja publiczna”), b) wprowadzenie efektywnych mechanizmów kontroli realizacji prawa do informacji i prawa do jej ponownego wykorzystywania, w tym przede wszystkim utworzenie niezależnego organu państwowego właściwego w tych sprawach (w zakresie ponownego wykorzystania taką propozycję zawiera już projekt zmiany dyrektywy 2003/98/WE), c) Zmiany w bezwioskowych trybach udostępniania informacji publicznej (przede wszystkim BIP) w kierunku ujednoczonego i bardziej efektywnego zarządzania treścią;

- ograniczenie tajności działania władzy publicznej poprzez: a) Przegląd obecnie obowiązujących ustaw ustanawiających tajemnice i innych przepisów szczególnych ograniczających dostęp, według kryterium ich niezbędności i adekwatności, b) Ustanowienie zasad wprowadzania do systemu prawnego nowych tajemnic, gwarantujących ich niezbędność i adekwatność, c) Wprowadzenie mechanizmu niezależnej kontroli nakładania klauzul niejawności z ustawy o ochronie informacji niejawnych, d) Skierowane do pracowników administracji publicznej działania promujące odchodzenie od „kultury tajności”;
- przeprowadzenie reformy zasad udziału społecznego w procesie projektowania i stanowienia prawa, w tym analiza obecnie obowiązującego prawa, przede wszystkim ustawy o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa;
- stworzenie scentralizowanego systemu repozytoryjnego dla danych, w którym dane pochodzące z organów administracji będą gromadzone i udostępniane w taki sposób, aby umożliwić ich swobodne ponowne wykorzystanie - poprzez repozytorium powinny zostać w szczególności udostępnione dane SIO, KRS i REGON;
- zapewnienie dostępności innych publicznych zasobów informacyjnych, które nie są objęte zakresem ustawy o dostępie do informacji publicznej, ale zostały wytworzone przez podmioty publiczne lub były przez nie sfinansowane, poprzez stworzenie ram prawnych zobowiązujących instytucje publiczne do pozyskania odpowiednich praw do utworów, a następnie ich udostępnienia, zakładając spektrum kilku różnych form udostępniania zasobów o różnym poziomie otwartości;
- zwiększenie kompetencji urzędników wszystkich szczebli w zakresie wykorzystywania technologii cyfrowych i narzędzi komunikacji sieciowej;
- popularyzowanie idei otwartego rządu poprzez wzmacnianie wiedzy i kompetencji obywateli, decydentów i urzędników na temat otwartych metod rządzenia;
- podjęcie działań na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa prac oraz publikowanych treści;
- podjęcie działań mających na celu usunięcie tych zapisów prawnych, które są dziś przeżytkiem i utrudniają funkcjonowanie administracji publicznej, a przede wszystkim nakładają zbędne obowiązki na obywateli, oraz uproszczenie przepisów tak, by były jak najbardziej zrozumiałe dla obywateli.

Jednocześnie w trakcie dyskusji członkowie Rady podnieśli następujące kwestie:

- dalszej dyskusji wymaga kwestia prowadzenia wyborów przez internet i innych form wyborów elektronicznych (w trakcie dyskusji podniesiono m.in. zagrożenia związane z ew. wprowadzaniem takiej formy przeprowadzania głosowania w sferze możliwej manipulacji wyborczej);
- dalszej dyskusji wymaga kwestia możliwości jednolitego uregulowania dostępności różnego rodzaju zasobów publicznych, w tym z jednej strony informacji publicznej, a z drugiej zasobów o charakterze twórczym;
- planując proces udostępniania zasobów publicznych należy zadbać, by nie stanowił on bariery dla komercjalizacji prac naukowych i badań na uczelniach publicznych (przy jednoczesnym postulacie, by "to co powstaje za pieniądze publiczne należało do domeny publicznej");
- zadaniem administracji nie jest pełne otwarcie komunikacyjne, na przykład poprzez aktywność urzędników na forach internetowych (określenie zakresu "zadań publicznych" i dopuszczalnych form ich realizacji);